

Şəfiqə Axundova – 100

# Nəğmələrində yaşayan sənətkar

**Onun adı musiqi mədəniyyətimizin tarixinə belə yazılıb. Çünki o, 1972-ci ildə yazdığı "Gəlin qayası" operası ilə həmin titulu qazanıb. Operada klassik musiqi ilə muğam janrlarını bacarıqla sintez edib ki, bu da bəstəkarın xalq musiqisini dərinədən bilməsinə dəlalət edir. Təsadüfi deyil ki, bu opera hələ də Azərbaycan Opera və Balet Teatrının səhnəsində müvəffəqiyyətlə oynanılır.**

Şəfiqə Axundova 1924-cü il, yanvarın 21-də Şəki şəhərində dünyaya gəlib. Musiqiyə marağı çox kiçik yaşlarından hiss olunub. Balaca qızcıqazın ürəyi nəğmə ilə dolu idi. Nəğmələrin könül sıqalı iliyinə, qanına işləyirdi. Bədahətən nəğmələr bəstələyir, mahnılar qoşurdu. Lakin gələcəkdə görkəmli bəstəkar olacağı heç ağılına da gəlməzdi.

...Bakıdakı 173 sayılı orta məktəbdə oxumaqla yanaşı, musiqi məktəbində də təhsil alırdı. Müəllimləri Şəfiqənin istedadına heyran qalır və gələcəkdə musiqi sahəsində böyük uğurlar qazanacağına ümid bəsləyirdilər. Onun həyatında musiqi istedadı ilə bağlı sevincli hadisələr baş verirdi. Amma atası Şəfiqənin böyüyəndə musiqiçi olacağını qəbul etmirdi. Böyük bacısı Zümrüd xanım isə ona həmişə dəstək olurdu. Onun musiqi istedadının daha da parlaması üçün əlindən gələni əsirgəməzdi.

Akademik Məmməd Arif Dadaşzadənin həyat yoldaşı olan Zümrüd xanım öz evlərində bacısı Şəfiqə üçün münbit bir mühit yaratmışdı. Belə ki, dövrün böyük ziyalıları bu evə qonaq gələndə Şəfiqə onlar üçün pianoda öz musiqi incilərini ərmağan edərdi. Artıq bu istedadlı qızı Səməd Vurğun, Həmid Araslı, Mirzə İbrahimov, Cəfər Xəndan kimi görkəmli şəxsiyyətlər tanımağa başlayır, istedadına yüksək qiymət verirdilər. Çox keçmir ki, Xalq yazıçısı Mirzə İbrahimov onu Üzeyir Hacıbəyli ilə tanış edir. Dahi bəstəkarla tanışlıq Şəfiqənin sənət zirvəsinə ucalmasında böyük rol oynayır. Buna görə də o, həyatda qarşısına çıxan belə xeyirxah insanlardan çox razılıq edirdi.

Şəfiqə Axundova 1943–1944-cü illərdə Əsif Zeynallı adına Bakı Musiqi Məktəbində oxuyarkən Üzeyir Hacıbəyliyden dərs alıb. Daha sonra Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına daxil olub. Orada bəstəkarlıq ixtisası üzrə B.Zeydmanın sinfini bitirib.

Onun sənətə gəldiyi illər İkinci Dünya müharibəsinə təsadüf etdiyinə görə, əsgərlərə mənəvi dayaqlar olan mübariz ruhlu nəğmələr yazırdı. O dövrün "Zəfər marşı", "Zəfər bizimdir", "Ana Vətən" kimi populyar mahnıları bu qəbildəndir.

1943-cü ildə o, ilk dəfə Əyyub Abbasovun "Adil və Sərvinaz" tamaşasına musiqi bəstələdi. Bəstəkar bu janra sonralar daha çox müraciət edib. "Son məktub", "Qaynana", "Böyük ürək", "Vicdan", "Sən nə üçün yaşayırsan", "Qızıl Əjdaha", "Nəvə", "Yaşar", "Aydın" kimi tamaşaları öz nəğmələri ilə bəzəyib.

Şəfiqə Axundovanın çox mahnıları dillər əzbəridir. O, "Həyat, sən nə şirinsən", "Gözlərimin işığı sənə", "Tapmayacaqsan mənə", "Mehriban olaq",



"Hardasan sevgilim, gəl", "Gəl, ey səhər" kimi 500-dən çox mahnının, romansın da müəllifidir. Şəfiqə Axundova Səməd Vurğun, Mikayıl Müşfiq, Süleyman Rüstəm, Mirvarid Dilbazi kimi böyük şairlərin şeirlərinə nəğmələr bəstələyib. Müasirlərindən də bir çox şairlərin – Bəxtiyar Vahabzadənin, Nəbi Xəzrinin, Fikrət Qocanın, Hüseyn Arifin və başqalarının yaradıcılığına müraciət edib. Korifey sənətkarlarımız Şövkət Ələkbərova, Zeynəb Xanlarova, Sara Qədimova, İslam Rzayev, Arif Babayev və digərləri onun mahnılarını sevə-sevə ifa edib və dinləyicilərə sevdirdilər. Əsərləri, demək olar ki, hər gün efirlərdə səslənir.

O, Vətən, vətənpərvərlik haqqında da çox mahnılar yazıb. "Bakı haqqında mahnı"sını, "Şəki", "Sahil çıraqları", "Nəğməli Lənkəran", "Mənim respublikam", "Ana torpaq", "Doğma diyar", "Bu torpağa borcluyam" və s. mahnılarını xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Bu nəğmələrdə yurd sevgisi, Vətən eşqi kimi motivlər çox güclüdür.

Bəstəkarın əsərləri sırasında "Leyla", "Bəxtiyar ellər", "Ev bizim, sirr bizim" operettasının, simli kvartet üçün pyeslərin, dramatik teatr üçün "Aydın", "Əlvida, Hindistan!" və s. tamaşalara, "Təlxəyin nağılı", "Dovşanın ad günü" kimi uşaq tamaşalarına yazdığı musiqiləri radionun qızıl fondunda saxlanılır. Çoxsaylı teatr tamaşalarında – "Ev bizim, sirr bizim" operettasında simfonik orkestr üçün yazdığı süitalar, simli kvartet üçün pyesləri, xor üçün silsilələr onun bir bəstəkar kimi hərtərəfli istedadına malik olmasını təsdiqləyir.

O, həm də peşəkar pedaqoq və müəllim kimi uzun illər Azərbaycan Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində tələbələrə dərs deyib. Əməkdar incəsənət xadimi Şəfiqə Axundova 1998-ci ildə Xalq artisti adına layiq görülüb və 2004-cü ildə isə "Şöhrət" ordeni ilə təltif olunub. 2013-cü ildə, 89 yaşında vəfat etsə də, nəğmələrində yaşayır.

**Həzi HƏSƏNLİ,**  
şair - publisist